

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in namerščencem vsaka beseda Din 0.50

Štev. 49 • Maribor, četrtek, dne 27. aprila 1939 • Leto XIV

Zdaj bo delo lažje!

»Slovenec« z dne 18. aprila je podelil blagoslov »Zvezi združenih delavcev«, ki je pod vodstvom g. župnika Križmana. S tem je krog Kopitarjeve ulice tudi oficijelno zavrzel staro krščansko strokovno organizacijo — Jugoslovansko Zvezo (JSZ), ki jo je ustanovil J. Ev. Krek, in se izrekel za Jugoras. To pomeni »novo dobo« za slovenskega delavca, kakor pravi »Slovenec«. S tem, da je »Slovenec« blagoslovil Jugoras in njegovo nedavno delo, je olajšal opredelitev ne samo slovenskemu delavcu, temveč vsem svobodoljubnim ljudem.

S tem je »Slovenec« sam dal spoznanje vsakemu, ki je še upal in se tolažil, da je na »Slovenčarih« kljub vsemu vendar-le še nekaj ostalo od duha ali vsaj taktike nekdanje Slovenske ljudske stranke, ki je na ves glas poudarjala avtonomijo in demokracijo. Zdaj vidi vsakdo, da je Kopitarjeva ulica ne samo formalno zatajila svojo nekdanjo politično organizacijo, temveč da je zavrгла tudi ves demokratični duh, kolikor ga je bilo v njej; vsa ljudkost je pokopana, vzor jim je Dollfuss, in Hlinka.

Po tem je dana jasna opredelitev vsem ljudem, ki so za svobodo, za samoupravo, za napredek in demokracijo. Zdaj morajo vedeti, kdo je sovražnik št. 1. »Slovenčari« so sami brutalno pokazali pot, po kateri morajo v bodoče hoditi vsi, ki hočejo veljati za politično zrele ljudi.

Socialistično delavstvo se mora trdneje okleniti svojih organizacij, delo v teh organizacijah mora postati bolj smotno, enotno, vsi, vsak na svojem področju morajo delati za skupen cilj — socializem.

Tako, notranje močno, duhovno razborito gibanje bo lahko našlo pravi način sodelovanja z naprednimi političnimi skupinami. Med najmočnejšo napredno skupino pa se mora uveljaviti spoznanje večine njenih pristašev, da je treba radi olajšanja teža sodelovanja postaviti ob stran tiste kapitalistične elemente, ki jim je vsa politika kupčija in ki se usmerjajo v vsej politični delavnosti samo po kupčijskih ozirih. Ti elementi so danes poleg nekaterih pismarjev, ki so brez vsakega političnega daru, edina ovira neizogibno potrebni sodelovanju vseh naprednih skupin, ki so zadnjič nastopile na Mačkovi listi.

Hrvat so se opredelili, pri Srbih je še jasnejša politična diferenciacija, v Sloveniji je pa treba samo nekaj politične pameti in uvidenosti, da razvoj ne bo zastal na premaganjem dollfussovskemu programu, temveč da bomo sledili borbi ostalega jugoslovanskega ljudstva za notranjo politično preureditev in demokracijo.

Z izločenjem vseh svobodnih delavskih organizacij so hoteli »Slovenčari« v teh resnih časih porušiti slovensko narodno skupnost. Toda to potrebno skupnost bomo utrčili proti njim vsi, ki smo za to, da bodimo Slovenci svobodni državljani v skupni državi.

50 letnica švedske socialne demokracije

Leon Blum v Stockholmu.

Švedska socialnodemokratska stranka je te dni slavila 50 letnico ustanovitve stranke. Slavnosti se je udeležil poleg drugih gostov tudi bivši predsednik francoske vlade in predsednik francoske socialistične stranke, s. Leon Blum, ki je govoril obširno o mednarodnem položaju.

Trozveza velesil: Anglija, Francija in Sovjetska Rusija

Vse tri države bi skupno nastopale v Evropi in Aziji

Od Anglije pokrenjena zamisel organiziranega odpora proti zavojevalnim stremljenjem totalitarnih držav:

Anglija in Francija nastopata skupno. Prvi njun uspeh je bil pridobitev Poljske, ki je pristopila k angleško-francoski zvezi.

Nato je Anglija začela razgovore s Sovjetsko Rusijo, s katero je Francija

že itak vezana s posebno vojaško pogodbo. Ta pogajanja potekajo ugodno, gredo pa preko zamišljenega okvira, ker je Sovjetska Rusija predlagala, da se ustvari trozveza velesil: Anglije, Francije in Sovjetske Rusije, ki bi ne nastopale skupno samo v Evropi, ampak tudi v Aziji.

Kakšna vloga je namenjena malim državam?

Anglija in Francija se sedaj trudita, da pridobita na svojo stran čim več malih držav v Evropi. V prvi vrsti hočeta doseči to na ta način, da prevzemata jamstvo za male države kot sta na Balkanu Rumunija in Grška, v Mali Aziji pa Turčija.

Politični akciji sledi tudi gospodarska.

Nemčija in Italija se trudita seveda v nasprotnem pravcu in se prizadevata dobiti male države na jugovzhodu Evrope pod svoj vpliv. Pred vsem skušata doseči s sklepanjem prijateljskih pogodb in gospodarskimi dogovori. Te države, ki premorejo celo vrsto surovin, ki jih rabi tako nemško kot tudi italijansko gospodarstvo, so važen činitelj v računu totalitarnih držav.

S kakšno naglico se dela z obeh strani na jugovzhodu Evrope, nam kaže —

kar zanima zlasti nas — ne samo beneški razgovor med jugoslovanskim in italijanskim zunanjim ministrom, ampak tudi pomirjevalna akcija s strani Italije, ki naj zbliža Madžarsko z Jugoslavijo, nadalje obisk našega zunanjega ministra v Berlinu in najavljeni gospodarski razgovori med Nemčijo in Jugoslavijo, ki bodo pričeli 2. maja v Berlinu. Razen tega zaslužijo pažnjo gospodarski razgovori v Bukarešti, kjer sta istočasno na delu nemška in angleška delegacija.

V tem konkurenčnem boju za vpliv ene ali druge skupine velesil na male države je pričakovati, da se bodo vsaj začasno umaknili vsi proti samostojnosti malih držav naperjeni načrti v ozadje.

Deloma igra vlogo dejstvo, da sta Anglija in Francija odločeni upreti se nadaljnjim osvajanjem, ki bi dovedle do

tega, da bi se armade totalitarnih držav pomaknile do same meje interesnih področij Anglije in Francije, deloma pa tudi radi tega, ker bi male države končno lahko prišle do zaključka, da je naslonitev na zapadni velesili mnogo manj tvegana zadeva kot pa vztrajanje v osamljenosti, v nevtralnosti ali celo v dvomljivem prijateljstvu.

Ta igra na jugovzhodu seveda ne sme odvrniti našega pogleda od glavne pozornice, na kateri se pripravljajo Anglija in Francija v zvezi s Sovjetsko Rusijo da v danem trenutku nastopijo proti totalitarnim silam. Ali v zvezi z malimi državami ali brez njih to ni važno, ker tudi Nemčija in Italija računata na male države samo kot na dobavitelje surovin, dočim angleško-francoski načrt stremi za tem, da se za slučaj vojne zapre Nemčiji in Italiji dostop do teh surovin.

Brez surovin v jugovzhodnih državah pa ne more biti vojne, kajti surovine na zapadu in v Aziji straži angleško vojno brodogradnja, onostran oceana pa Zedinjene države.

Mir zavisi torej od tega, ali bodo dale države na jugozapadu surovine za vojne svrhe na razpolago ali ne. Anglija, Francija in Sovjetska Rusija ter Poljska teh surovin na jugovzhodu za vojno ne potrebujejo, ker jih imajo same dovolj.

Prav tako te države nočejo nobenih novih ozemelj v Evropi, niti izven nje.

Razgovori o sporazumu

se bodo skoro nadaljevali.

V Zagrebu se bodo skoro nadaljevali razgovori med dr. Mačkom in predsednikom vlade.

Dejstvo je, da se »Slovenec« trudi na vse kriplje dokazati, da je treba sporazum skleniti med dr. Mačkom in JRZ, z izključitvijo združene opozicije. Ta list celo trdi, da je vsako vmešavanje združene opozicije v to zadevo samo v kvar ideji sporazuma in da se je nič ne tiče. Sporazum naj se sklene s Hrvati, potem pa se bo nadaljevalo parlamentarno delo s sedanjim parlamentom.

Beograd—Berlin

Nagla izmena misli.

V Berlin je prispel z letalom naš zunanji minister Cincar-Marković dne 25. aprila pozno popoldne. Takoj po njegovem prihodu ga je sprejel nemški zu-

To so želje slovenskega dela JRZ.

»Jutro« pa pravi: »Nesporno je eden predpogojev obnova političnih svobod. V tem oziru je stališče dr. Mačka in vseh njegovih zaveznikov znano. V politiki se razvoj vrši v etapah in prva etapa po sklenitvi sporazuma bo gotovo ta, da se bo onemogočil enostranski partizanski režim, na katerega morda marsikdo spekulira. Tisti, ki se danes tako živahno brigajo, kakšna bo prihodnja vlada, le preveč odkrivajo svoje karte. Njim je hrvatsko vprašanje samo sredstvo, da bi se obnesli lastni strankarski računi.«

Vrnitev angleškega in francoskega poslanika v Berlin

London: Povratek veleposlanikov v Berlin ni znak popuščanja.

V London sta se nenadoma vrnila poslaničnika Francije in Anglije.

Zatrjuje se, da bosta poslaničnika sporočila nemški vladi mišljenje svojih vlad o položaju, da še enkrat resno opozorita Nemčijo pred Hitlerjevim govorom na posledice, ki bi jih utegnil imeti govor, ki bi porušil zadnje izglede na miren razvoj politike v Evropi.

Tako v Londonu, kakor v Parizu trdijo, da povratek obeh veleposlanikov

v Berlin ni znak popuščanja Anglije in Francije.

Chamberlain je tudi izjavil, da povratek obeh veleposlanikov nikakor ne pomeni priznanja zasedbe Češke in Moravske po Nemčiji in nemškega protektorata nad tema pokrajinama.

Poslanik Zedinjenih držav pa se ne bo vrnil v Nemčijo, predno ne bo znan Hitlerjev odgovor Rooseveltu.

Kako je z devizami?

Za vse leto jih bomo imeli na razpolago v vrednosti komaj poldrug milijardo dinarjev.

Kakor poroča beograjska »Politika«, je znašel naš izvoz v lanskem letu v države, katere so nam plačale blago v denarju, 40 odst. celokupne vrednosti izvoza, dočim je šlo za zamenjavo 60 odst. celokupne vrednosti izvoza. Letos bo stvar še slabša in bomo izvozili za gotov denar samo 30 odst. celokupnega izvoza, dočim bo šlo 70 odst. vrednosti izvoza za zamenjavo za inozemsko blago. Ako vzamemo, da bo izvoz tudi letos dosegel vsoto 5 milijard dinarjev, potem bomo dobili tujih denarnih plačilnih sredstev komaj za poldrug milijardo dinarjev.

Spričo tega položaja pravi Narodna banka, da ne bo imela na razpolago dovolj deviz za nabavo bombaža za našo tekstilno industrijo. Zato priporoča — prejo iz nadomestnih surovin in pa nabavo bombaža v Turčiji, s katero zamenjavamo svoje pridelke in izdelke ter pospeševanje gojenja bombaža v Južni Srbiji. Ovčjo volno bodo morale tovarne kupovati doma. Uvoz surovih živinskih kož bo odslej iz istih razlogov vezan na pogoj, da se bo smelo uvažati samo toliko kož iz inozemstva, kolikor bo znašala vrednost kož, ki jih bo usnjarska industrija v predelanem stanju izvozila. — Tovarne mila pa bodo morale kokosovo olje nadomestiti z nekimi domačimi olji, katere je baje mogoče tako predelati, da se strdijo kot kokosovo olje.

Med Rusijo in Turčijo so se pričeli novi razgovori, ki se nanašajo na sklenitev obrambnega bloka, ki ga snuje Anglija sporazumno s Francijo in Ameriko.

O življenjskem položaju delovnih množic pri nas

Delavci in delavke

Ce hočemo poznati socialno stanje delovnih slojev v državi, moramo primerjati število delavstva, ki je zaposleno, celotne letne prejemke, dnevno mezdo ter menjavanje draginskih razmer za življenjske potrebe. Podatki so seveda približni, ker statistika ne zajame vseh virov, ki bi nudili popolnoma točno sliko.

Poglejmo najprej, kako se je menjavalo število članstva in dnevna mezda socialno zavarovanih delavcev v letih od 1930 do 1937.

Leto	Zavarovanecev povprečno	povprečna dnev. mezda
1930	631.194	Din 26.56
1931	609.190	Din 26.19
1932	535.917	Din 24.58
1933	520.920	Din 23.22
1934	543.559	Din 22.24
1935	564.287	Din 21.65
1936	616.211	Din 21.68
1937	680.011	Din 22.71

Mezd je bilo v teh letih v celoti izplačanih (po zavarovanih mezdah):

Leto	Din
1930	5.029.250.208
1931	4.783.627.280
1932	3.949.639.758
1933	3.629.146.680
1934	3.626.625.648
1935	3.666.756.420
1936	4.004.126.082
1937	4.632.914.943

Delavci so izgubili na zaslužku v teh sedmih letih skoraj eno milijardo dinarjev, oziroma, če izračunamo diferenco, nam ta da izgubo din 6.911.914.665, kar znaša 37,43 odst. celotnih dohodkov iz leta 1930.

V kakšnem razmerju so se gibale mezde, nam kaže ta pregled. Povprečna dnevna mezda je znašala za:

leto	moškega	žensko
1930	Din 28.34	Din 20.86
1931	Din 28.25	Din 20.07
1932	Din 26.63	Din 18.76
1933	Din 25.15	Din 17.97
1934	Din 23.98	Din 17.62
1935	Din 23.35	Din 17.26
1936	Din 23.29	Din 17.20
1937	Din 24.44	Din 17.89

Delovne mezde žensk so padale bolj kakor one moških. Število zavarovancev je padalo do 1933 in se je potem jelo dvigati, da je doseglo v letu 1936. višino stanja v letu 1930. Nasprotno pa je draginja nekoliko padala do 1934, potem pa naglo naraščala nesorazmerno z mezdami, kar dokazuje, da se je socialni položaj znatno poslabšal za vse mezdne delovne sloje, ker povprečna dnevna mezda kljub temu še ni dosegla niti višine v letu 1934., kar je jako neugodna konstatacija za naš standard.

Delavstvo za zavarovanje za slučaj nezaposlenosti

Resolucija, ki je bila sprejeta na vseh zborovanjih dne 23. aprila.

Delavci in nameščenci predlagajo:

1. da se s takojšnjo veljavnostjo ukinejo ona določila uredbe o preskrbovanju nezaposlenih delavcev, s katerimi se je celi vrsti delavstva sploh odvzelo pravico na brezposelno podporo v zimskih mesecih, češ, da so sezonski delavci;

2. da se končno veljavno izdela ob sodelovanju svobodnih delavskih in nameščenskih strokovnih organizacij »Zakon o preskrbovanju nezaposlenih delavcev in nameščencev«, ki bo zagotavljal izplačevanje zadostnih, življenjskim potrebam odgovarjajočih preživetnih za ves

čas nezaposlenosti že po vplačanih 100 dnevni prispevkih ter ta zakon uveljavi najkasneje do 1. 10. 1939;

3. da se v državnem proračunu predvidi specialni državni prispevek za Javne borze dela ter tako zagotovi, da bodo Javne borze dela poleg rednih podpor v slučaju potrebe nemočno izplačevale tudi izredne in podaljšane podpore;

4. da se takoj zopet vzpostavi samouprava javnih borz dela s svobodnimi in tajnimi volitvami.

Nemčija vprašuje. Z ozirom na Rooseveltovo poslanico, v kateri je Roosevelt zahteval, da se Nemčija in Italija izjavita, da ne mislita napasti evropskih in izvenevropskih držav, je Nemčija naslovila posebno vprašanje na prizadete države, da naj povedo, ako se čutijo od nje ogrožene, ozir. ali so one dale povod, da je Roosevelt zastavil tako vprašanje Nemčiji. Na to vprašanje je dospelo par prav originalnih odgovorov. Rumunska vlada je izjavila, da ji je težko odgovoriti, ker Rumunija nima skupnih mej z Nemčijo, je pa vsekakor zelo v skrbeh z ozirom na razvoj prilik v Evropi. Norveška vlada je odpisala, da se ne čuti ogrožene, pač pa da bi nastala nevarnost za njo, čim bi začela vojna v Evropi. Egipčanska vlada pa pravi, da je Roosevelt sicer ni vprašal za mnenje, ko je sestavil svojo noto, da pa je pripravljena sprejeti vsakršno garancijo

za neodvisnost Egipta, pa naj si jo nudi kdorkoli.

Dieslovi motorji za Jugoslavijo. Nemčija je dobavila Jugoslaviji 1936 173, 1937 249 in 1938 295 Dieslovih motorjev. Več motorjev je dobavila 1938 še Finski, Grčiji, Italiji, Holandiji in Rumuniji. Povprečno je vreden vsak motor 9.200 mark ali din 130.000.

100 podmornic ima Sovjetska Rusija v Baltskem morju.

V 10 urah iz Berlina v New York bodo vozila letala, kakor računajo, najkasneje v desetih letih, ko se še nekoliko izpopolnijo. Letala bodo v višini 6000 do 8000 metrov s hitrostjo 600 km na uro. Do višine 3500 metrov vzdrži človek brez dihalnih pripomočkov. Z vdihavanjem kisika v zaprt prostor pa more doleteti do višine 13.000 metrov.

Doma in po svetu

Pametne besede o svobodi tiska. »Samouprava«, glavno glasilo JRZ, je objavila članek o bodočem zakonu o tisku. »Hrvatski dnevnik« odgovarja tako-le: »Ne moremo razumeti, da bi bila pripomogla k urejevanju političnih prilik« prepoved, da se ni smelo objaviti to, kar se danes more objaviti. Prav tako ne razumemo, kako bi naj bilo služilo »urejevanju političnih prilik«, da se n. pr. ni smelo kritizirati delo dr. Milana Stojadinovića in niti ne javiti rezultatov volitev v nekaterih občinah. »Samouprava« naj ne poskuša, da nam to pojasni, ker se to ne da pojasniti. Zavarovanje časnikarjev za starost je dobra reč, toda to nima nobene zveze s svobodo tiska. Tudi po uredbi o zavarovanju časnikarjev more lastnik odgovoriti časnikarju in časnikar ostane brez nameščenja in plače. Časnikarji ne odreja smer pisanja listov, ampak lastniki... Ni torej pomikanje zavarovanja časnikarjev moglo biti razlog, da se duši tisk. Narobe je res, časopisi izhajajo boljše kadar je svoboda tiska in takrat je tudi časnikarjem bolje. Naše mišljenje je, da tisk mora v prvi vrsti služiti resnici. To je njegova svrha tudi pri nas in povsod. Kar se pa tiče »nacionalne in kulturne propagande«, jo je mogoče vsiti mnogo uspešneje z delom, kakor pa z besedami in najbolj vestno urejenim časopisjem.

Popolna svoboda. »Slovenec« poroča v zvezi z nedeljskimi delavskimi zborovanji, dovoljenimi in prepovedanimi, da je bila kritika s. Eržena na shodu v Kranju popolnoma neutemeljena, ker lahko strokovne organizacije popolnoma svobodno in neovirano udeležujejo. Nedavno je isti »Slovenec« zapisal, da so bile tudi 11. decembra volitve popolnoma svobodne.

Kaj je morala? »Slovenec« na dolgo in široko razpreda misel o morali in se v št. 94 v članku »Nedoslodnost« sklicuje celo na Trockega. — Prav za prav je to že dovolj nedoslodno, da bi ne bilo treba nobenega prerokanja več s »Slovenčarji« o morali in doslednosti. Namesto da gospodje razlagajo svojo učenost o morali na učenjaški način, naj raje povedo praktično, kaj je morala. Ali je morala to, kar delajo in oznanjajo zeleni in »Slovenčarji« proti svobodi delavskega gibanja in okrnitev delavskih državljskih in človeških pravic, ali ni. — In če je to morala, potem naj nam pojasnijo: ali je to morala, ki jo oni označujejo kot »nujno neizpremenljivo spočelo razumnega življenja, ki je od Boga.« To povejte gospodje, potem pa vam ne bo treba več čekati ne o nedoslodnosti, še manj pa se v obrambo Boga in idealistične krščanske morale sklicevati na Trockega.

Zvezi združenih delavcev je dal izplačati nov upravni odbor DZ približno 83.000 din podpore.

Izkoriščanje rudnega bogastva nese. Francoska družba borskih rudnikov bo plačala za l. 1938. dividendo po 104,50 frankov na delnico. Skupno bodo prejeli delničarji 63,5 milijonov frankov (93 milijonov dinarjev) dividend.

Kako bomo kupčevali s Palestino? Finančni minister je odredil, da židje iz Jugoslavije, ki se selijo v Palestino, ne smejo vzeti s seboj svojega premoženja, ampak ga morajo naložiti pri Narodni banki. Od židov položeni zneski bodo dosegli vsoto 50 milijonov dinarjev. — V Palestino pa bomo izvozili blaga za 100 mili-

jonov dinarjev. Naši izvozniki bodo dobili za svoje blago, ki ga bodo poslali v Palestino, plačano polovico zneska iz židovskega premoženja, ki je naloženo pri naši Narodni banki, polovico zneska pa direktno iz Palestine v funt sterlingih.

Angleži bi radi kupili konzerve pri nas. Angleški konzorcij želi kupiti v Jugoslaviji za 140 milijonov dinarjev konzerv z dobavnim rokom do novega leta. Tovarnarji konzerv pa narahila ne morejo prevzeti, ker je valuta angleškega funta prenizka po valutnih predpisih. — Radovedni smo, če bo intervencija pri Narodni banki kaj zalegla. Če Narodna banka ne bo ustregla izvoznikom, ne bo nič »kupčevanja«, ker v svojo izgubo nočejo prodajati konzerv v Anglijo.

Se bomo lahko dobili angleško blago. V Jugoslaviji zaenkrat ni nobene nevarnosti, da bi zmanjkalo angleškega blaga, ker smo po trgovinski pogodbi obvezani, da to blago uvažamo.

Subotička železniška direkcija se bo preselila iz Subotice v Beograd, v Subotico pa pride kontrola dohodkov državnih železnic. Naš vojni minister je dobil nemško odlikovanje, veliki križ nemškega orla, ki mu ga je podelil sam Hitler in ga izročil generalu Nediću po posebnem odposlancu.

Zračni promet na progi Sarajevo—Zagreb—Beograd—Dubrovnik in Split bo letos odprt s 15. majem.

Odbor Mednarodne parlamentarne unije je zasedal v Nici. Ako bi se postavilo vprašanje, kaj se smatra za parlamentarizem, bi se moral ta odbor že davno raziti. Kajti mnoge države, ki pripadajo tej uniji, so že dolgo tega prestale biti parlamentarne države v duhu statutov te ustanove.

Plenum Društva narodov bo zasedal dne 15. maja v Ženevi. Predsedoval bo zastopnik Sovjetske Rusije. Izmed desetih točk dnevnega reda bo samo ena političnega značaja: prošnja kitajske vlade za pomoč.

Poljski škofi za svobodo strokovnih organizacij. V poljskem listu čitamo, da se poljski škofi zavzamejo za svobodo delavskih strokovnih organizacij. Te delavske organizacije so potrebne, da se delavstvo z njimi bori proti socialnim in drugim krivicam, ker so pač enakopravni državljani. Cerkev se ne more postavljati v tem oziru na protidelavsko stališče, ker bi potem delavstvo bilo opravičeno mnenja, da cerkev podpira krivice, ki se delavstvu gode.

Pri vsakem nakupu bo treba plačati 1 odstotek za obrambni fond. Tako je sklenila francoska vlada. Ta en odstotek se ne bo pobiral pri nakupu kruha in mleka.

Francija je kupila v Rumuniji 400.000 ton petroleja, ki ga mora dobaviti Rumunija do 31. marca 1940.

Novi angleški proračun znaša 250 milijard dinarjev in gre od tega 170 milijard za oborožitev.

Tri angleške trgovce so aretirali v Hamburgu. Dolžijo jih, da so vršili v Nemčiji gospodarsko špijonažo.

Povračilo zasebne imovine španskim kraljem. Burgoška vlada je izdala dekret, s katerim se vrača španskemu kralju in kraljici vso zasebno premoženje, ki so ga republikanci zaplenili ob proglasitvi republike.

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

Neodločno in počasi je sledil Mako svoji materi v trgovino. Njegov obraz je zalivala rdečica sramu, ko je pristopil k njemu poglavar in mu položil roko na ramo.

»Kar se je zgodilo ni Tvoja krivda, Mako,« je rekel Fakahau prijazno. »Vemo. Ne misli več na to! Ti veš, kje se nahaja Terangi, njegova žena in otrok. Pojdi k njim in jim reci, da se je gospod odpeljal. Izostal bo najmanj teden dni.«

Dečko je požiral solze in odkimal z glavo. »Tega ne morem.«

»Ti moreš in tudi lahko storiš,« se je vmešal njegov oče; »je pa tudi prav, da si ti odposlanec, ki jim bo sporočil to vest.«

Obrnil se je k svojemu bratu. »Ali pa so tudi še v votlini?«, je vprašal.

»Da,« je odvrnil Fakahan. »Zabičil sem Marame, da se ne sme ganiti iz svojega skrivališča, dokler jim nisem dal dovoljenja. Sedaj pa pojdi, Mako! Pojdi na pot!«

Četudi se je Mako zelo bal Terangija, je pa vendarle uvidel, da se mora pokoravati povelju poglavarja. Izbral si je bil lahek kanu in odrezal zeleno palmovo vejo, da bi mu služila kot jadro. Samo par domačinov je vedelo, da je odveslal, kajti večina ljudi je bila doma, kamor so se umaknili pred dežjem in viharjem.

Čim je sedel Mako pri krmilu čolna, ki ga je

gnala ostra severovzhodna sapa po razburkanem morju, je od veselja nad hitro vožnjo skoroda pozabil na svoje skrbi.

V pičli uri je pristal s svojo orehovo lupino ob obrežju Motu Tonge. Na severnem koncu malega otoka, tik ob obrežju, je v pradavnih časih zrušil vihar velike koralne sklade, ki so se v divjem neredu prevrtili z morske strani koralnega pasu v laguno. Pod tako na ta način nastalo več sto ton težko in z redko travo obrastlo naravno streho je bila jama. Luč in zrak sta prodirala vanjo skozi reže med skladi. edini vhod pa je bil pod morsko gladino v laguni. Včasih, ko so bili domačini še pogani, so žene in otroci iskali zavetja v tej jami, kadar so bojevitih sedenji otočani s svojimi čolni hodili na roparske pohode na Manukuro. Jama je bila domačinom znana pod imenom »Te Rua«, toda domačini so skrbno čuvali to skrivnost in je niso izdali nikomur. Niti oče Pavel ni vedel za njo.

Mako je slekel svojo srajco, ovil svoj pareu in potegnil zaščitno napravo za oči, ki jo je uporabljal pri potapljanju in imel pritrjeno z elastičnim trakom okoli glave, čez oči. Med tem ko je brodil do mesta, kjer je koralni nasip padal kot navpična stena v morje, je parkrat globoko zajel sapo in se potopil.

Takoj je našel vhod v jama, ki je bil tako visok, da je mogel človek v njem stati pokonci, ne da bi zadeval z glavo ob skalo. S krepkimi, skrbno preračunanimi sunki se je prerinil skozi odprtino in pomolil glavo iznad mirne temne vodne površine v jami Te Rua.

»Ko vai tera?«

Mako se je zgrozil ob zvoku Terangijevega glasu.

»Jaz sem — Mako,« je odgovoril.

»Pridi, mi smo tu.«

Vžigalica je zagorela, v njenem svitu je Mako zagledal pokonci stoječo Terangijevo postavo in poleg njega Marame in Tito, ki sta sedeli na neki naprej štrleči skali. Potem je vžigalica zopet ugasnila: dečko sprva ni mogel ničesar razložiti, dokler se njegove oči niso privadile na polmrak, ki je vladal v jami. S trepetajočim srcem je plaval do mesta, kjer je stal Terangi in se potem povzpela na skalo. Nato je sedel poleg Marame in Tite v suh koralni pesek.

»Kaj prinašaš?« je vprašal Terangi.

»Fakahau me pošilja. Gospod se je podal z jadrnico na Amanu. Pred tednom dni se ne bo vrnil. Terangi...«

Mako ni mogel govoriti dalje. Sedel je skličen in oklep z rokama kolena. V polmraku ni videl, kako prijazno ga gleda Terangi.

»Mako,« je rekel Terangi tiho, »ali se spominjaš kako si pred štirimi dnevi, ko sem bil na čolnu očeta Pavla, zvil cigareto za me? Takrat sem po dolgih tednih zopet prvič kadil. In ko sem potem splaval na otok, si mi dal svojo tobačnico s cigaretnim papirjem in vžigalicami. Roke so ti mokre. Ali naj ti zvijem cigareto?«

Dečko je hotel odgovoriti, toda bil je tako neizmerno srečen od veselja, da ni mogel spraviti niti glasu iz sebe.

(Dalje prihodnjič)

Iz naših krajev

LJUBLJANA

Delavci v Mostah za ustanovitev delavske kulturne organizacije »Vzajemnost«. Dne 20. aprila so se zbrali na skupno posvetovanje delavci iz vseh tovarn in ostalih obratov, da skupno proučijo sedanji položaj delavstva ter so na koncu sklenili, da se v Mostah ustanovi Delavsko kulturno društvo »Vzajemnost«. V Mostah stanuje skoraj 4000 delavcev in delavskih otrok, ki nimajo nikake priložnosti za kulturno udejstvovanje. Mladi fantje in dekleta se potikajo po raznih društvi, ki nimajo v programu nič delavskega. Vztrajajo jih samo v neamejni pokorščini do onih, ki jih izkoroščajo. Delavci si v meščanskih društvi ne morejo najti one potrebne izobrazbe, ki bi jim prišla prav na njihovi življenjski poti. Zato fantje in dekleta delavskih starišev, sedaj boste imeli priliko, da se strnete v delavski kulturni organizaciji. Le tu boste našli in črpali pravo kulturno vzgojo, ki bo služila v vašo korist v borbi za življenje. Mi starejši hočemo

vam pomagati pri vašem delu toliko časa, da se osposobite voditi delavsko kulturno organizacijo sami. Vabimo tudi delavske žene, da pridete k nam, da boste slišale, kako težak in grenak je kruh, ki ga morajo služiti vaši možje, sinovi ali hčere po tovarnah, kako se priganja in šikanira. Za vsako je na vidiku odpust in kazen. Pridimo skupaj, da bomo vsi kot ena velika delavska družina postavili osnovno za delavsko kulturo in iz nje črpali ono izobrazbo, s katero bomo postavili naše življenjske pogoje in sicer take, da hočemo biti enakopravni v človeški družbi kot ljudje in ne kot vprežna živina. Videlo se je, da nam nekaj manjka. Delavske strokovne organizacije niso mogle pri nas tako uspevati, kakor bi bilo to potrebno in to vsled tega, ker je manjkalo med nami delavske izobrazbe. Res da je dosti zamujenega, ali še je čas; bodimo pa sedaj neutrudljivi pri našem začetnem delu, da bodo naši sklepi postali dejanja. J. F.

MARIBOR

Počasno postopanje v zadevah delavskega zavarovanja

Znano je, da okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani odnosno osrednji urad v Zagrebu posluje posebno v rentnih zadevah zelo počasi. Saj so se dogodili že celo primeri, da so morali zavarovanci na odmero rente čakati po več let. Enoletno čakanje pa izgleda, da je postalo že kar običajno. V primeru, da OZD odnosno SUZOR zavlačujeta izdajo odločbe, daje sicer zakon o zavarovanju delavcev zavarovancu pravico, da se obrne naravnost na sodišče delavskega zavarovanja, ki določi potem SUZOR-ju rok, v katerem mora izdati odločbo o renti. Pričakovati bi bilo, da bi vsaj sodišče delavskega zavarovanja postopalo kolikor mogoče naglo in dalo SUZOR-ju čim najkrajše roke. Po raznih primerih odlašanja tudi temu ni tako. Tako se je pri nas zgledal nek zavarovalec, ki je čakal že skoro leto dni na določitev rente pri SUZOR-ju. Ker se mu je zdela stvar že predolgotrajna se je obr-

nil v smislu zakona na sodišče delavskega zavarovanja, od katerega pa je šele po dveh mesecih sedaj sprejel sklep, da se SUZOR-ju določi rok za izstavitev odloka in sicer do 30. junija 1939. Na odlok bo tako moral zavarovalec čakati skoraj šest mesecev od dne, odkar se je obrnil na sodišče, ki je rabilo za izdajo sklepa z gornjo določitvijo termina več kot dva meseca in je SUZOR-ju določilo več kot trimesečni rok. Zavarovanci upravičeno pričakujejo, da bi postopal SUZOR v njihovih zadevah z malo večjo naglico, kar tudi ni nemogoče spričo aparata, ki opravlja to delo. Saj vendar za izdajo odloka o renti ni treba več kot da se poškodovanca da pregledati po enem ali dveh zdravnikih in da se nato z ozirom na zdravniško mnenje izda odlok, za kar gotovo ni potrebno poldrugo leto, ampak bi zadoščal že en sam mesec.

Samo tri dni v tednu bo od pondeljka dalje obratovala tvrdka Zelenka & Co. v nekaterih oddelkih, če ne pride pravočasno bombaž. Naloga bi bila, da bi takoj poskrbeli za odpravo teh nedostatkov v tekstilni industriji, radi katerih trpi predvsem ubogi delavec, ki pri polni zaposlitvi ne zasluži dovolj za preživljanje sebe in svoje družine, kaj šele, če je zaposlen samo tri dni v tednu. Razumljivo je, da odpušči in omejevanje obratovanja v tekstilni industriji vzbuja silno nevoljo med delavstvom. Dobrodošlo pa je to stanje tudi podtalni propagandi, ki skuša kovati iz teh vprašanj svoj politični kapital. Škoda, ki lahko iz tega nastane, se bo dala le težko popraviti, ako ne bodo merodajni pravočasno poskrbeli, da se odpravijo ti škodljivi pojavi v obmejnih krajih.

Ali je g. Žebot še poslanec ali ni več? Zanimljivo smo ugotovili na podlagi pisanja »Slovenec«, da g. Žebot ne more biti več poslanec, ker ga je prej imenovan list v nekem poročilu označil kot bivšega poslanca. Na našo ugotovitev pa »Slovenec« ni nič odgovoril in tudi ne objavlja, da bi bil g. Wurzingler že poklican na mesto odstopiškega poslanca g. Žebota. — Naša notica je povzročila, da so ljudje pričeli g. Wurzinglerja naravnost oblegati s prošnjami in ga rotili, da naj se kot poslanec zavzame za g. Wurzinglerja gotovo ni prijetno, da se mora otepati prošilcev, nam pa tudi ne, da smo mu jih nakopali na vrat z našo ugotovitvijo, toda kriv je »Slovenec«, ki sedaj naenkrat noče z barvo na dan.

Razburljiv dogodek pred zaprto cesto. Preko Meljskega hriba vodi široka kolovozna cesta med vinogradi, ki so večinoma last mariborskih meščanov. Zelo čisto korakajo in jahajo po tej cesti tudi vojaki iz meljskih vojašnic, ki imajo po bližnjih hribih svoje vaje. Ob odseku ceste, ki se stika z občinskima cestama iz Melja in Košakov, ima svoje vinograde mariborski podjetnik Sch., ki je sedaj to cesto na enem kraju zaprl z železnim drogom, kateri je pa tako dolg, da zapira cesto celo pešcem, da morajo s cestišča v občestni jarek, kar je seve zeln prijetno, kadar dežuje. Te dni se je zgodilo, da so prihajali tja gor vojaki, ki niso slutili, da je cesta zaprta in ker zavije občinska cesta na vrhu v ostriem kotu na levo, so se konji ustrašili zapore, se splašili in zdrijali po cesti naprej v nasprotnem pravcu, kjer bi skoraj pomandrali tam zaposlene viničarje. Veleposestnik Sch. ima tam postavljene tudi napisne deske, da je prepovedano voziti, živino goniti in jahati. Napis je v slovenščini, toda v latinici in cirilici (kar je najbrž opozorilo za vojake). Uporaba te ceste ne more posestniku prav nič škodovati, ker je izvožena, blatna in tam nikdar še ni rasla trava in ne bo. Obenem cesta tudi veže občinske ceste na obe strani. Občestvo se torej vprašuje, kako je mogoče takšno cesto zapirati? Bilo bi priporočljivo, če bi se občina in sresko načelstvo skupno s komandno mesta bližje zanimala za to zapiranje ceste. —

Regulirajte vogal Cvetlične in Prečne ulice. Na tem vogalu se skoro dnevno dogajajo večja ali manjša trčenja, zlasti kolezarjev in je le srečnemu naključju pripisati, da ne pride do težjih nezd. Nujno potrebno bi bilo, da se na tem kraju izvrši regulacija čimprej, zlasti, ker bi bilo treba odkupiti samo par kvadratnih metrov zemljišča in odstraniti vrtno ograjo, da bi vozniki videli par metrov pred seboj, kar je sedaj radi ostrga zasunka ceste ob plotu nemogoče. Cesta pa bi se lahko razširila tudi pozneje, ako ni mogoče potrebne regulacije izvesti takoj v celoti.

Občni zbor zadruge »Delavski dom«. Minuli ponedeljek se je vršil občni zbor zadruge »Delavski dom«. Kakor je bilo razvidno iz poročila zadržnih funkcionarjev, zadržna misel sicer polagoma pa vendar le napreduje. Občni zbor je sprejel nova pravila, ki so prilagojena novemu zadržnemu zakonu, prav tako je bil soglasno odobren tudi letni zaključek ter vsi predlogi, ki se nanašajo na zadržno poslovanje. V upravnih in nadzorni odbor so bili ponovno izvoljeni vsi dosednji člani načelstva in nadzorstva. Zadruga ima svojo zadržno specerijsko trgovino, ki se nahaja v zadržni hiši, Frankopanova cesta 1. Priporočamo vsem delavcem, zlasti pa zaupnikom, da si nabavljajo svoje potrebščine v tej zadržni trgovini in pristopijo kot člani k zadržni »Delavski dom« v Mariboru.

Slabe ceste. »Slovenec« piše, da se nemški turisti pritožujejo radi slabih cest. Pred par leti je napisal »Slovenec«, da se bo z asfaltiranjem ceste Maribor—Slovenska Bistrica takoj pričelo.

Žalostna slika s podeželja. Posesnik Janez Letotila z Janzevega vrha je bil obtožen, da je ubil prevžitarico Nežo Lubejevo. Odločno je zanihal vsako krivdo in mirno čakal na razpravo. Glavna razbremenilna priča pa je bil njegov hlapec Janez Narat. Pred razpravo je dobilo državno tožilstvo nepodpisano pismo, v katerem je sporočil neznanec, da je Nežo Lubejevo ubil Janez Narat. Ko so ga prijeli, je priznal zločin, vendar pa je izpovedal, da ga je izvršil na prigovarjanje gospodarja, ki mu je obljubil 1000 din, novo obleko in preskrbo do smrti.

Sreda: Zaprto. Četrtek ob 20. uri: »Upniki — na plan«. Red A.

RADVANJE

Sporočam vsem onim, ki so mi s svojim ovađstvom povzročili precej nepotrebnih potov, da sem svoj hlev v kljub vsemu spravil srečno pod novo streho. Škodoželjnost ni baš najlepša lastnost, tega bi se morali zavedati tudi moji neprijatelji, ki pa v kljub intrigiranju niso prišli na svoj račun. Peter Feritla, kmet.

KOČEVJE

Delavski shod. V nedeljo ob 9. uri se je vršil pri Beljani delavski shod, na katerem je poročal s. Tratar iz Ljubljane. Govornik je povdarjal, kako lepe določbe naše socialne zakonodaje izgubljajo vso vrednost, ker jih podjetniki ne izvajajo. Najbolj je pa navzoče delavstvo zanimalo poročilo o imenovanju. Delavci so soglasno protestirali proti takemu postopanju in ob koncu shoda enodušno sprejeli protestno resolucijo. Pred glasovanjem so jo odkurili iz dvorane reci in berli trije pristasi ZZZ, da ne bi prišli v zadrego. Povdariti moramo, da so se shoda skupno udeležili pristasi razrednih organizacij in krščanski socialisti. Tako je prav! Delavci vseh struj moramo danes delovati skupaj, da si vsaj ono obdržimo, kar smo si v težkih bojih priborili. Krščanskim socialistom svetujemo, da vztrajajo na tej poti in da se zavejajo, da so jim njihovi sotrpini iz ZRJ bližji nego delavci, ki podpira Križmanovo gardo ali generale brez vojske.

Vse občinsko premoženje je prišlo na dražbo in ga je izdražbala Mestna hranilnica ljubljanska za 3.285.600 dinarjev. Mestni občini je ostal samo vodovod in elektrarna ter občinsko poslopje. Mestna občina je namreč jamčila z vsem svojim premoženjem za mestno hranilnico v Kočevju, ki je prišla v konkurz. Ker ni bilo drugega kritja, je morala vse skupaj kriti mestna občina.

Novo!

Za gospodinjo Persil

V

malem zavitku 3 din.

PTUJ

Čemu selitev naše hore malo industrije, se vprašujemo? Mehanična tkalnica A. Žigon, ki obratuje v Dominikanski vojašnici, je nameravala zgraditi ob Rogozniški cesti novo tovarno, kjer bi zaposlila okrog 150 delavcev. — Ker pa se ji baje ne napravi kanalizacije, namerava sploh vstran iz Ptuja, tako da bo še teh par delavcev in delavk ob kruh. Merodajni bi vendar lahko zadevo rešili, saj bi to bilo v splošno korist in pri gradnji kanalizacije bi dobilo zaposlitev precej brezposelnih.

SV. LOVRENC NA POHORJU

Kaj bi radi? Devoli urednik, da te vprašamo, kako da »Delavska Politika« še vedno izhaja, ko pa gotovi gospodje, mi jim pravimo zelenci, že nekaj časa govorijo, da »Delavske Politike« več ne bo. Zato nas tembolj veseli vsaka nova številka »Delavske Politike«, ko se znova prepričamo, da še izhaja. Vsi bralci »Delavske Politike« v našem Sv. Lovrencu ji želimo še dolgo življenje, ki ga zeleno glasilu gotovo ne bo doseglo, pa magari, če bi se še kdaj prekrstilo v teško »Fronto«. Gospodje zelenci, kar potolažite se z mislijo, da nas bo »Delavska Politika« še nadalje obiskovala! Delavec.

GUŠTANJ

Iz današnjih dni. (Noč ga je vzela.) Nek uradnik tovarne, ki so ga orožniki zaslišali radi osebnih dokumentov, je izginil preko meje, ne da bi ljudje vedeli, zakaj ga je pravzaprav vzela noč. Ubežnik sam bo pa menda že vedel, zakaj so mu postala tla prevročja. — Gostilničarji tarnajo nad novo policijsko uro, ki jim je bila pomaknjena prejšnji teden nazaj na 8. uro. Zadnji vlak prihaja v Guštanj šele ob 9. uri in bi se na ta način potniki izogibali Guštania, ako bi pašli prenočišča ob tej uri že zaprta. Upati je, da je to za Guštanj, ki je sicer povsem miren, le kratka prehodna potreba. — Gradnja ceste. Prihodnje dni bodo začeli z gradnjo nove ceste, ki bo preložena, da ne bo več vodila skozi trg, ampak bo speljana ob železniški progi. Naši zastopniki v narodnem odboru so zahtevali, da se oblast opozori na važnost primernih mezd pri teh delih, ki bi naj znašale najmanjše din 3.50 na uro. Baje bo zaposlenih več sto ljudi in bodo dobili delo tudi brezposelni rudarji z Leš. S tem bi vsi brezposelni v teh krajih dobili »zasluzek«. — Ustanovitev narodnega odbora je pokazala takoj ugodne posledice: tuje propagande skoro ni več čuti. Poklicanim naj bi bil to dober nauk: le tam je delo za narod in državo uspešno, kjer se nikogar ne odriva!

HRASTNIK

Delavstvo bo proslavljalo svoj praznik 1. maj z izleti v prosto naravo, na Mrzlico itd. Vse delo bo počivalo tako pri rudniku, kakor tudi v ostali industriji.

Velikansko zanimanje je vladalo za shod, ki bi se imel vršiti prošle nedeljo 23. t. m. v dvorani Konzumnega društva. Shod je sklical podr. Zveze rudarjev Jugoslavije v Hrastniku v sporazumu z NSZ in JSZ, na katerem naj bi referenti poročali o socialnem položaju delavcev, o delavskih samoupravnih ustanovah itd. Shod je bil oblastveno prepovedan. Delavstvo svoje svobodne strokovne organizacije, kjer bomo ob podpori delavskega tiska zahtevali, da se da tudi delavcem kar je delavskega. — Rudarji.

ŠT. VID NAD LJUBLJANO

»Zadrega nad zadrego«. V nedeljo, dne 30. aprila priredi tukajšnja »Vzajemnost« ob 20. uri v dvorani gostilne Kratky veseligr v 3. dejanjih »Zadrega nad zadrego«. Pridite vsi! Zabave in smeja bo v izobilju.

LAŠKO

Novi park. Pred »Sokolskim domom« imamo nov park, ki ga krasi pušpanovi grmiči in eksotično cvetje, za kar je Olepševalno društvo izdalo okrog din 10.000. Park vsekakor zelo olepša okolico, toda ob tej priliki moramo zopet opozoriti činitele na izvedbo regulacije Savinje, sicer nam bo nekega dne narasla voda odnesla ves park s seboj. Na obrežju so docela iztrebili vrbove, da bo radi tega voda še bolj trgala zemljo. — Marsikako delo v Laškem ogroža baš neregulirana Savinja.

Odlaganje smeti ob koncu Trubarjeve ulice. Nasproti Majcenove gostilne stoji skupina koštanjev ob strugi Savinje. Na ta prostor vozijo neki Laščani cele vozove pepela, smeti, stare opeke, zidnega ometa in slične navlake. Isto stanje je onkray železniškega mostu, nasproti nove pivovarne, skoro na dolžini 25 m, kjer je 1/3 cestišča zametana s kupi navlake. Taki kupi leže tudi v bližini Anine kapele. Ob viharjih dnevih se dvigajo iz teh kupov neznosni oblaki prahu, ob vročini pa se širi iz navlake smrad, da se zgrajajo letoviščarji iz Radioterme. Ze pogled na to sramoto laškega mesta nudi žalostno sliko. Kje je Olepševalno društvo, ki tako skrbi za tujski promet? Dobro bi bilo, če bi si stvar ogledal sreski zdravstveni referent dr. D., pa tudi obče, uprava, da se to navlako čim prej odstrani iz higijenskih in tujsko-prometnih ozirov.

LITIJA

Ustavitev obrata pri tvrdki Kunsiler

Litijsko lesno delavstvo je zadel hud udarec. Znano lesno podjetje Kunstler je dobilo sodniško odpoved od strani trškega odbora za zemljišče, ki ga ima v najemu in ki služi omenjeni tvrdki za skladišče. Izpraznitev prostora mora biti izvršena do 15. maja t. l. ter je podjetje, ki je prisiljeno ustaviti obrat, odgovodalo službo preko 30 delavcem. Če povemo, da je med njimi dobra polovica družinskih očetov, bomo šele uvideli resen položaj prizadetih. Vzroki odpovedi niso podrobno znani, vendar se zdi, da je na površju zopet staro vprašanje postavitve gasilskega doma. Če trški odbor ne tvrtja na tem, da se gasilski dom postavi na omenjenem zemljišču, bi mu svetovali lahko mnogo primernejših in lepših prostorov. Sumimo pa, da ni postavitve gasilskega doma edim razlog za odpoved, vzrok bo verjetno še drug. Deputacija prizadetih delavcev se je že mudila na srezi in mi apeliramo na merodajne činitele, da stvar rešijo v prid tvrdki in delavcem ter da z nerazumevanjem in zavlačevanjem ne povečajo bedi delavskih družin. O razvoju bomo še poročali.

DRAVOGRAD

Obisk g. Gajšeka. V nedeljo je priredil gosp. poslanec Gajšek iz Marenberga shod, na katerega so prišli tudi delavci, ki so g. Gajšek z ozirom na nove poslabšane delavske zakone v finančnem zakonu za leto 1939-40 odločno povedali svoje mnenje. Upamo, da bo obiskal g. Gajšek še tudi druge kraje svojega okoliša in položil tam račune o svojem delovanju v korist delavstva. Naši ljudje že težko pričakujejo tega obiska.

Javna prošnja. Vojni invalid se radi pomanjkanja znanstva obrača na vse one, ki imajo denar in ga trenutno sami ne potrebujejo, s prošnjo, da bi mu kateri posodil din 30.000, ki jih nujno rabi kot obratni kapital za nabavo monopolskih in taksnih predmetov v dobrodoči trafiki. Posojilo bi vračal letno po din 9000 in sicer v rednih mesečnih obrokih iz dohodkov priznane državne mesečne pokojnine. — Cenjene ponudbe prosim na upravo lista pod »Vedno hvaležen«.

Danska dobi novo ustavo

Na predlog socialne demokracije.

Danski parlament (folkething) in senat (landthing) sta na predlog ministrskega predsednika sodruka Stauninga in socialno demokratične stranke sklenila dati državi novo ustavo. S tem je zaključen dolgoletni boj z landstingom (senat), ki je bil v preteklosti prava coklja vsemu napredku. Landsting bo odpravljen in s tem uvedena splošna in enaka volilna pravica. Landsting so namreč volili tako, da so nad 35 let stari državljani izvolili najprej volilne može, volilni može pa so izbrali senatorje za dobo osmih let; vsaka štiri leta je polovico senatorjev odstopilo in je bilo na njih mesto treba voliti nove. Drugo zbornico, folkething, so pa že vedno volili vsi 25 let stari državljani na podlagi splošne, enake, tajne in direktne volilne pravice.

Po novi ustavi bodo volili vsi 23 let stari državljani, moški in ženske takozvani državni zbor, ki bo štel 175 poslancev. Volitev teh poslancev se bo vršila po okrožjih in mandati bodo dodeljeni posameznim listam v razmerju za te liste oddanih glasov.

Ta državni zbor bo pa sestavljen iz dveh teles. In sicer bo 175 poslancev izvolilo iz svoje srede drugo parlamentarno telo, v katerem bo 35 poslancev ter en poslanec s Färörerjevih otokov, poleg 34 poslancev, ki bodo izvoljeni pri volitvah v parlament na posebnih državnih listah v volilnem boju udeleženi strank. Tako bo torej v prvi zbornici 140 poslancev, v drugi pa 70. Oba thinga skupaj bosta predstavljala državni zbor.

Obe ustanovi bosta delovali samostojno kot doslej parlament in senat. Vendar se bodo važni zakoni in tudi proračun obravnavali le na sejah združenega državnega zbora. Na skupnih sejah bodo obravnavali tudi vse take zakone, o katerih bi se thinga ne mogla drugače sporazumeti. Do tega pa menda nikdar ne bo prišlo. Praktično pomeni ta ustavna reforma uvedbo **enodomenega sistema**, četudi je stvar nekoliko komplicirana vsled obstoja dveh thingov.

JESENICE

Redukcije pri KID

V preteklem tednu so bile izvršene pri Kranjski industrijski družbi velike redukcije, ki so prizadele tukajšnje delavstvo prav zelo hudo. Prizadetih je bilo 152 delavcev in sicer: 93 z neposredno redukcijo, 43 jih je odšlo k vojakom, 16 delavcev pa je bilo upokojenih. Tovarna utemeljuje te redukcije z zmanjšanjem naročil. Vendar bi bilo treba vpoštevati razne momente. Predvsem, ali je odpustanje delavstva ob meji na mestu? Ali se ne zavedajo vsi činitelji, ki bi industriji lahko priskrbeli zaposlitev, kaj značijo odpusti na tej strani Karavank, ko na drugi strani Karavank delavcev primanjkuje.

Dalje ni prav, da se odpušta delavce, ki imajo 13, 19 in več let službe ali ki imajo 3, 4 ali še več otrok ali pa so brez sredstev in nimajo ne matere, ne očeta, dočim na drugi strani ostajajo na delu oni, ki imajo doma posestva, da morajo celo posle najemati, da posestvo ne propade ali pa ostajajo na delu sinovi premožnih kmetov in gruntarjev, ki bi jih nujno potrebovali doma, ozir. vsaj lahko prehranili. Kdo pa naj preživi družinske očete z več otroci, ki nimajo nič? Morda on, ki ptice pod nebom redi? Rešitev bi bila tudi v skrajšanem delavniku, če že drugače ni mogoče. Vse to naj podjetje vpoštevata, ko bo razpravljalo z zastopniki svobodnih strokovnih organizacij o pregledu odpustnih delavcev. Pri vsem tem pa bo v oči dejstvo, da so bili štiri dni po gornjih odpustih sprejeti v tovarno novi delavci in sicer 29 po številu; od tega 1 star specialista, 1 je zamenjal svojega očeta, 16, ki so se vrnili od vojakov in 11, ki so bili v novembru odpušteni in to sami zeleni, med njimi tudi taki, ki so ali sami premožni ali pa sinovi premožnih staršev. Kakor se sliši, so tu odločilni razni zunanji vplivi in pritiski, ki vidijo samo barvo, na družinske in socialne razmere se pa ne ozirajo. — Mi apeliramo na merodajne činitelje in na podjetje: delavstvu, ki je najboljši varuh meje, ki je lojalen in zvest varuh svobodne domovine, priskrbite zaslužek. Podjetje pa naj, če je res prisiljeno odpustiti delavstvo, gleda, da bo tak udarec čim manj bolel, kajti tudi podjetje mora skrbeti za to, da ljudstva po nepotrebnem ne vzmernja.

Nova ustava, ki odpravlja dosedanje oviro v parlamentarnem življenju, katere se je posluževala opozicija v svrhu sabotaže, je plod kompromisa. Po dolgih pogajanjih sta se glede te reforme sporazumele obe vladini stranki, socialisti in radikali skupno z večino konzervativcev, kateri sta pri končnem glasovanju pritrdila tudi oba komunistična poslanca in štirje poslanci desnice.

Med konzervativci je radi te ustavne reforme nastal spor, ki je imel za posledico, da je en del konzervativcev potegnil z vlado, manjšina pa je glasovala proti. Zlasti so bili protivni konzervativni senatorji. Liberalna stranka se je izjavila proti novi ustavi. Pokazalo se je, da so konzervativci na Danskem naprednejši od liberalcev. Vladine stranke so bile prisiljene na kompromis s konzervativci, ker je za sprejetje nove ustave potrebno, da glasuje za njo 45 odstotkov vseh volilnih upravičencev.

Predno pa se bo vršilo glasovanje o novi ustavi, je treba izvoliti po stari ustavi nov folkething in landsting, ki sta bila oba razpuščena dne 11. marca in nove volitve razpisane za 3. april. Ako bo novi državni zbor, to sta obe zbornici, še enkrat pritrdil novemu osnutku ustave, se bo vršilo ljudsko glasovanje. Nato bosta dne 3. aprila izvoljeni folkething in landsting zopet razpuščena in razpisane volitve po novi ustavi.

Sprememba ustave na Danskem je torej zelo zamolana zadeva. Treba je izvesti tri volitve in eno ljudsko glasovanje. Volilnega boja so se udeležile ne samo vse štiri velike stranke in štiri male, ampak tudi osem stranic, ki so se teple med seboj za par mandatov.

Socialna demokracija slavi letos desetletnico svojega vladanja na Danskem. Volitve so pokazale, da ji ljudstvo zaupa, da bo krmarila državo tudi še v bodoče ter izvedla za nemoten napredek države potrebno ustavno reformo.

Razdelitev podpor kulturnim, dobrotelnim in strokovnim društvom

V občinskem proračunu za l. 1938/39 je bilo okoli 6000 din predvidenih za podpore dobrotelnim društvom, din 20.000 pa kulturnim in strokovnim društvom.

Te podpore je razdelila občinska uprava sama ter je že po izvršenih izplačilih dala te podpore potrditi od občinskega odbora na seji od dne 31. marca t. l. Kako so bile te podpore razdeljene, bo najbolje pokazal sledeči pregled po skupinah društev:

a) dobrotelna društva: Vincencijeva konferenca Din 2.950; ostala društva: Kolo jugosl. sester din 1200, Del. podp. društvo din 1500, Podp. društvo za gluhomemo mladino din 300, skupno ostala tri društva din 3000;

b) kulturna društva: pevski zbor Krek. prosv. društva din 800, Krekovo prosv. društvo din 5000, prosv. društvo Hrušica din 2000, Gled. društvo Aljaž din 800, skupno din 8600; ostala društva: prosv. odsek NSZ din 400, Krekova družina JSZ din 500, pevsko društvo Hrušica din 400, DKD Enakost din 000, Prosv. odsek SMRJ 000, skupno din 1300;

c) dekliski krožek din 1000; ostala društva: Zveza nar. žena din 250;

d) knjižnica Krek. prosv. društva din 1000; ostala društva: knjižnica SMRJ din 400;

din 1000 in prej že din 2000, skupno din 3000;

d) godbe: godba Krekovega prosv. društva: din 1000 in prej že din 2000, skupno din 3000; ostala društva: godba Sokolov din 700, godba SMRJ din 400, godba Planinka din 600, skupno tri godbe din 1700;

e) Zveza fant. ods. Jesenice din 1800, Zveza fant. ods. Hrušica din 500, skupno din 2300; ostala društva: Sokol Hrušica din 200, Sokol Jesenice din 2000, skupno din 2200;

f) ZZZD podp. sklad din 800, ZZZD Sv. Križ, podp. sklad din 600, skupno din 1400; ostala društva: podp. sklad JSZ din 900, podp. sklad SMRJ din 500, skupno din 1400;

g) strok. organizacije: ZZZD din 400, ZZZD Sv. Križ din 300, skupno din 700; ostala društva: NSZ din 600, JSZ din 300, SMRJ din 300, skupno din 1200.

h) sportna društva: Gorenjec, Kovinar in Bratstvo po din 1000, GZSP din 1500, GZSP za razstavo in 200, TS Skala din 1000;

i) narodna društva: Jadranska straža din 500, Naša krila din 1000, LKB din 500, Streljaška družina din 500.

Ali si že poravnali naročnino? Ako še ne, izpolni svoje dolžnosti!

Iz češke

Časopisi so dne 20. aprila, na dan 50. rojstnega dne kanclerja Hitlerja prinesli brez izjeme na prvi strani Hitlerjevo sliko in obsirne članke o voditelju in drugih odličnejših osebnosti nemške armade. Obenem pa je izšla 15 članska odprava čeških novinarjev na daljše podučno potovanje iz Prahe v Nemčijo.

Nova prijava društev. Vsa prosvetna društva se morajo najpozneje do 31. majnika t. l. na novo prijaviti politični oblasti, če hočejo še naprej delovati. Društva, ki do tega roka svojega obstoja ne bodo prijavila, prenehajo z dnem 30. majnika.

Iz Slovaške

Kdo je na Slovaškem žid? Slovaška vlada je izdala židovski zakon, ki je vzbudil v zunanjem svetu veliko pozornost in zlasti v Vatikanu. Slovaški vladi namreč načeljuje katoliški duhovnik msgr. dr. Tiso, ki je ob ustanovitvi Slovaške v jeseni slavnostno proglasil, da bo Slovaška izrazito krščanska država. Kljub temu proglašajo slovaški židovski zakon, podpisan od dr. Tise, da se smatra vsakdo za žida, ki je bil do leta 1918. žid ali po letu 1918. krščen. Če je torej kak žid prestopil po letu 1918. v katoliško cerkev, mu to nič ne pomaga, po slovaškem židovskem zakonu kljub temu ni katoličan, ampak ostane žid in mora s tem nositi vse posledice, to je, da ne more dobiti na Slovaškem nobene javne službe, ne sme izvrševati svobodnih poklicev, ne se udeleževati v gospodarskih podjetjih itd. Krst in sprejetje v katoliško cerkev mu torej slovaška vlada ne priznava, pa najsi se je še tako pobožno uživel v novo vero in četudi so njegovi otroci že pri rojstvu krščeni za katoličane, po tem zakonu ostanejo židje z vsemi posledicami. To vse pa je proti svojočasni izjavi papeža o rasnem vprašanju.

Delavski pravni svetovalec

Plačilo stroškov (Laško)

Vprašanje: Moj oče je sosedo udaril, a jaz sem hčerkam pisal žaljivo pismo. Sosed je nato tožila očeta, a pri sodišču mi je rekel zastopnik sosed, da sem tudi jaz tožen radi žaljenja časti. Na prigovarjanje sodnika smo se potem poravnali, tako da ima oče plačati za udarec din 180.—, a od stroškov zastopanja v znesku din 400.— se plača in 200.— tožnici in dvema pričama, ostalih din 200.— pa bi morala midva skupaj plačati. Potem je sodišče še naknadno poslalo očetu rešitev, da ima plačati na stroških še din 485.— in jih njemu naložilo. Sedaj pa je zastopnik meni zarubil plačo v tovarni do din 20.— dnevno, čeprav se jaz nisem zavezal ničesar plačati. Ali more zahtevati od mene, da plačam jaz za očeta?

Odgovor: Ker pravite, da ste sklenili sodno poravnavo, idite na sodišče in si pogledajte, kako se glasi poravnava. Če je v poravnavi, da morate plačati tudi Vi kaj, potem Vas za tisto obvezo lahko rubi odvetnik, drugače pa ne. Če pa je sodišče dovolilo rubež, potem ste gotovo podpisali tako poravnavo, ker bi drugače že sodišče zavrnilo predlog za izvršbo na Vašo mezdo.

Zamudna sodba (Trbovlje)

Vprašanje: Tožila sem slaščičarja na plačilo

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebniinah in doti.

Zavaruje za pogrebniino zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000.— in

za doto mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000.— plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

MALI OGLASI

Franc Kormann'ov nasl. Karl Rago
Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljši nakup.

„FOX“ terpentin-krema je nenadkriljiva

Vazelin in pravi gumitrans Vas varuje v snegu dežju in blatu najbolje pred prehladom.

Priporoča se

ŠPECERIJSKA TRGOVINA

Delavski dom t. l. t. l. t. l.

Maribor, Frankopanova ulica 1.

Razno

Slovenci imamo vendarle svojega svetnika. Nekaj časa se je trdilo, da Slovenci nimamo nobenega svetnika. Pred dvema leti se je šlo za proglasitev pokojnega škofa Slomška blaženim. V Sloveniji so bile prirejene velike denarne zbirke v ta namen. Denar je bil odposlan v Vatikan, izrek Vatikana o proglasitvi Slomška blaženim pa še vedno ni prispel. Splošno se je tedaj računalo, da bo Slomšek prvi slovenski svetnik. Sedaj pa je neki g. Veider v posebni knjigi ugotovil, da Slovenci vendarle že imajo svetnico — sv. Emo. Pisatelju se je namreč posrečilo nesporno dokazati, da je bila kneginja sv. Ema Slovenka. Doslej so se z njo neupravičeno ponašali Nemci. Veiderjev argument pa Nemci ne bodo mogli ugovarjati in bodo morali prepustiti sv. Emo Slovincem.

Motorni vlak je eksp'odiral na progi Lille—Paris. Nesreča se je zgodila, ko je vlak vozil s 110 km brzine. Trije potniki so bili ubiti.

Eden, ki bi rad posnemal totalitarne režime, je predsednik republike Bolivije v Ameriki. Mož je ukinil ustavo in vse zakone. S tem je prav za prav razpustil državo. Hoče pa kljub temu vladati po znani krilatici francoskega kralja Ludovika XIV.: Država sem jaz.

Dobrotnik Belalisa. Iz poročila v »Slovenskem domu« posnemamo, da je bila v Trzinu na Gorenjskem proslava petdesetletnice Vincencijeve družbe in da je dobrotnik nazvan Belalisa, prišel na proslavo in daroval družbi znaten dar. Škoda, da ni »Slovenski dom« objavil fotografije g. Belalise.

dolžne plače. Ko pa je bila razpisana razprava, sem pomotoma šla na občino v Trbovlje, kjer so sicer sodniški uradni dnevi, mesto na sodišče v Laško. Toženi je prišel sam k razpravi in zanikal, da bi mi bil kaj dolžan, ter je sodišče vsled tega izdalo proti meni zamudno sodbo, da se tožba zavrne. Vložila sem nato pritožbo, ki pa je bi'a tudi zavrnjena pri novi razpravi v Laškem, češ, da sem prvo razpravo zamudila. Kaj naj sedaj naredim, ali naj vložim ponovno tožbo?

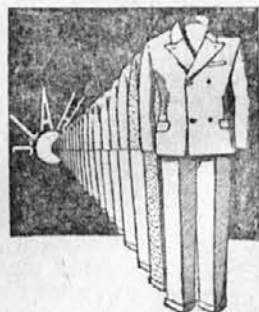
Odgovor: Ker ste zamudili razpravo po svoji krivdi, ne da bi Vas v tem oviral kak nepredviden ali nepremagljiv dogodek, ste svojo tožbo, s tem vse zahtevek končno veljavno zgubila in ne morete v tej zadevi ničesar več ukreniti.

Zavarovalnina pri Samopomoči (Senovo)

Vprašanje: Zavarovano sem imel pri Ljudski samopomoči svojo teto, ki je pred kratkim umrla. Samopomoč mi je sedaj poslala v podpis pobotnico radi nakazila zavarovalnino, od katere pa mi je odtrgala za rezervni fond 23 odst. Ali je ta odtegljaj upravičen?

Odgovor: Kolikor nam je znano, ima Samopomoč v svojih pravilih predviden odtegljaj v tej višini. Na pravila ste vezani tudi Vi in ne morete zahtevati več kot pravila določajo. Ljudska samopomoč je morala svoja pravila preurediti. Sicer pa lahko zahtevate od Samopomoči, da Vam pojasni na podlagi katere določbe pravil odnosno sklepa občnega zbora Vam je odtrgala 23 odst.

Klobuke, obleke, perilo, letne maje, sandale itd. nudi ugodno

KONFEKCIJA
Jakob Lah - Maribor
Glavni trg 2

Naši čitatelji kupujejo najcenejše pri naših inzerentih!

FRANC REICHER, MARIBOR
Tržaška cesta 18, se priporoča cenl. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Hitra izdelava.

Kdor hoče dobro kavo pit mora h

„KAVALIRJU“

iti. „Kavalir“ specialna, trgovina za kavo, čaj in čokoladne specialitete.

ZIDAJTE POCENI!

Nosilce, betonske železo, ograje, cevi, vsakovrstno okovje dobite zelo poceni, rabljeno ali vendar zelo dobro ohranjeno pri tvrdki

Justin Gustinčič, Maribor,
Tattenbachova ul. 14 in Ptujsko Tržaška cesta.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324